

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RO ENGETELA RA VUMBIRHI (SAL)

PAPILA RA 2 (P2)

HUKURI 2008

TIMARAKA: 80

NKARHI: 2 wa tiawara

Papila leri ri na 5 wa tipheji.

SWITSUNDZUXO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi swiyenge swinharhu:

XIYENGE XA A: Switshuriwa swa switsalwana	(40)
XIYENGE XA B: Switshuriwa swa switsalwambiko swo leha	(20)
XIYENGE XA C: Switshuriwa swa switsalwambiko swo koma	(20)
2. U languteriwa ku hlamula xivutiso XIN'WE eka xiyenge xin'wana ni xin'wana.
3. Sungula ku hlamula xivutiso XIN'WANA NI XIN'WANA eka pheji YINTSHWA u tlhela u nkhwatihata emakumu ka xiyenge xin'wana ni xin'wana.
4. Endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala ntirho wa wena. Tirhisa pheji yin'we ntsena ku kombisa leswi u kunguhatiseke xiswona xitsalwana xa wena. Le henhla ka pheji leyi ku fanele ku tsariwa hi maletere lamakulu leswaku i NKUNGUHATO. U nga tirhisa mimepe yo hlengeleta miehleketo. Nkunguhato wu ta averiwa timaraka.
5. Tsala hi vurhon'wana (swi saseka no vonaka), u landzelela milawu leyi faneleke ya mapeletelo na mahikahatelo.
6. Vumba tinxaka to hambanahambana ta swivulwa hi ndlela leyi amukelekaka.
7. Landzelela swiletelo leswi andlariweke eka xivutiso xin'wana ni xin'wana.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA SWITSALWANA**XIVUTISO XA 1**

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana ha yona, kambe u nga humi emhakeni.
 - Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
 - Xitsalwana xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 200 – 250 wa marito.
 - Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.
- 1.1 Xiya xifaniso lexi nga laha hansi. Rungula hi ta ntlangu lowu u nga tshama u tiphina hi wona wo fana ni lowu.

[Xi huma eka Sowetan ya siku ra 19-09-2007]

[40]**KUMBE**

- 1.2 Hlawula n'watipolitiki un'we loyi a ku tsakisaka. Hlamusela leswi a ku tsakisaka ha swona.

[40]**KUMBE**

- 1.3 Vatswari va wena va ku endlerile timhaka to tala ta kahle evuton'wini bya wena. Hlamusela swilo hinkwaswo leswi va nga ku endlela swona.

[40]**KUMBE**

- 1.4 Xitsongwatsongwana xa Nkayiveta-Nsawuto (XNN/HIV)xi endla leswaku vanhu vo tala va fa. Hlamusela tindlela leti nga pfunetaka ku hunguta khombo leri vangiwaka hi xitsongwatsongwana lexi.

[40]**KUMBE**

- 1.5 Hlamusela leswi vantshwa va nga endlaka swona ku hambana ni mhaka ya vugevenga.

[40]**KUMBE**

- 1.6 Hi rungulele xitori lexi nga ku tsakisa lexi u xi tweke eka rhadiyo kumbe lexi u xi voneke eka thelevhixini. [40]

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 40

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO LEHA

XIVUTISO XA 2

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko ha yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 80 – 100 wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.

- 2.1 Risimati u le kamareni ya vutshungulelo ya dokodela. Tsala n'wangulano wa yena na dokodela. [20]

KUMBE

- 2.2 Munghana wa wena u tshamile nkarhi wo leha a nga kumi ntirho, kambe sweswi wa ha ku thoriwa. Tsala papila ro tlangela leswi a nga kuma ntirho. [20]

KUMBE

- 2.3 Ekaya ka n'wina ku ni nkosi. Tsala papila u hlamusela nhloko ya xikolo leswaku a wu koti ku ya exikolweni hikwalaho ka mhaka leyi. [20]

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 20

XIYENGE XA C: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO KOMA**XIVUTISO XA 3**

Swiletelo:

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko ha yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 60 – 80 wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.

3.1 Ku nga ri khale u ta va ni nkhuvo wo tlangela siku ro velekiwa ka wena. Tsala khadi u rhamba munghana wa wena ku ta eka nkhuvo lowu. [20]

KUMBE

3.2 Emugangeni wa ka n'wina mi kunguhatile leswaku ku va ni xikhongelo xo kombela mpfula. Tsala xinamarhetwa/phositara yo tivisa vanhu hi mhaka leyi. [20]

KUMBE

3.3 Exitolo xa ka Machipisana ku ni mbhukuto wa swakudya swo karhi. Boxa mavito ya swakudya leswi u tlhela u kombisa nxavo wa swona wa khale ni nxavo wa swona lowuntshwa. [20]

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 20**NTSENGO WA TIMARAKA: 80**